

Man fängt nicht Ratten mit Syllogismen
 Sie springen über die feinsten Sophismen

Het tot nu toe behandelde raakte meer de *formeele* zijde, liet onbesproken *inhoud, richting, geest* van het wetenschappelijk economisch bedrijf. Die komen aan de orde bij de schets van een *tweeden* markanten trek, welke het economisch denken in de 20e eeuw beheerscht. Moest de ontwikkeling in een pakkende zinsnede worden samengevat, dan zou als motto voor de koerswijziging kunnen dienst doen het „*van goederenleer tot wetenschap van het welvaartsstreven van den mensch*”.

Gerechtvaardigde klacht tegen de klassieke leer, in de 19e eeuw overheerschend, is dat zij de economie al te zeer opbouwde buiten den mensch om, dat zij meer den ontwikkelingsgang der *goederen* dan de *menschelijke* bedrijvigheid tot voorwerp van onderzoek koos. De klacht is meermalen overdreven en onbillijk toegespitst tegen de *personen* van de groote klassieke meesters, die van allerhande onmenschelijke neigingen en leerstellingen beticht werden. Met erkenning en vermindering van deze onbillijkheid moet worden staande gehouden de beschuldiging, dat in de klassieke leer de centrale positie van den mensch niet voldoende werd geëerbiedigd, dat niet het menschelijk willen, het *menschelijk* handelen, de menschelijke behoeften en begeerten, het menschelijke machtsvertoon, de menschelijke samenbinding, de menschelijke verantwoordelijkheid op den voorgrond werden geplaatst, maar alles werd gegroepeerd om zeker mechanisch natuurproces van *goederen*-beweeg en *goederen*-verschuiving.

Hoe sterk die opvatting den leidenden kring beheerschte, blijkt uit de geliefkoosde benaming van *chrematistiek, warenleer* of *katallatiek*, leer van het *ruilverkeer*. Zij komt ook tot uiting in de vroeger algemeen aanvaarde indeeling van de theorie der economie: voortbrenging, verdeeling, verbruik, ruil, door J. B. Say, geïntroduceerd in zijn *Traité de l'économie politique ou simple exposition de la manière dont se forment, se consomment et se distribuent les richesses*. De *richesses*, de rijkdommen, de goederen, vormden den inzet. In dien gedachtengang paste de omschrijving der economie, die een der klassieke voormannen aldus formuleerde: „De wetenschap der